

Stadsportar, tångdiken och lidd

Det låter storslaget med stadsportar i Skanör och Falsterbo, men de var mest till för att hålla kor och får borta från grödorna.

Alla städer skulle ha någon form av avgränsning mellan stad och land enligt lagen om Landtull från och med 1622. Den kallades även lilla tullen till skillnad från stora Sjötullen.

Det var nämligen förbjudet att saluföra varor utanför städerna för då kunde inte staten få sin tull. Den motsvarade närmast vad vi idag kallar moms.

Under slutet av 1700-talet mjukades systemet upp och 1811 upphörde dessa tullar helt.

Kvar var alla tångvallar och lidd på Näset. Det fanns cirka tre mil tångvallar när det var som mest. De avgränsade städernas mark,

vångar och stadsbebyggels och håller saltvattnet borta från åkrarna. Idag är de geologiska fornminnen och får inte raseras eller tas bort. De var när de byggdes cirka 160 cm höga och en meter breda. Det gick att gå ovanpå dem. Eftersom de inte underhållits har de sakta sjunkit ihop och är på vissa ställen knappt synliga.

När man nu planerar för att delvis valla in Falsterbonäset visar det sig att det redan ligger tångvallar på de ställen där dessa behövs. Redan för flera hundra år sedan visste man vad havet kunde ställa till med vid storm och högvatten.

Det ursprungliga ordet för tångvall var tångdike, jämför Holländskans dijk, som betyder just vall. Någon gång vände vi på ordet och det blev sin motsats. Förr hamnade man inte i diket med häst och vagn om man hade otur, utan i gropen. Språket förändras ständigt.

Ordet lidd är helt enkelt skånska för led, en stig ut ur byn där det behövdes en grind.

Här har Roy Larsson samlat ett antal bilder från Callunas Bildbank som illustrerar dessa vallar, lidd och »stadsportar«.

Christian Kindblad

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
www.calluna.nu

Det nu rivningshotade Norra Ljunghuset. Här fick man stiga ut vagnen och öppna grinden för att komma ut på vägen mot Skanör och Falsterbo.

En ovanlig bild som visar grinden vid Triangeln. Även här fick man alltså stiga ur bilen för att öppna grinden ända fram till 1933 då den nya betongvägen blev färdig.

Falsterbo

17-7-01.

Gjäre Elisabet!
 Går afton kom jag
 tillbaka till staden. Her
 ser du huvudgatan i
 Falsterbo, der ser jo så

Falsterbo

Bäste Kamrat!
 Tackar förbindligen
 för kartet. Hålsningar

Två gamla vykort som visar Norra, respektive Södra stadsporten i Falsterbo.

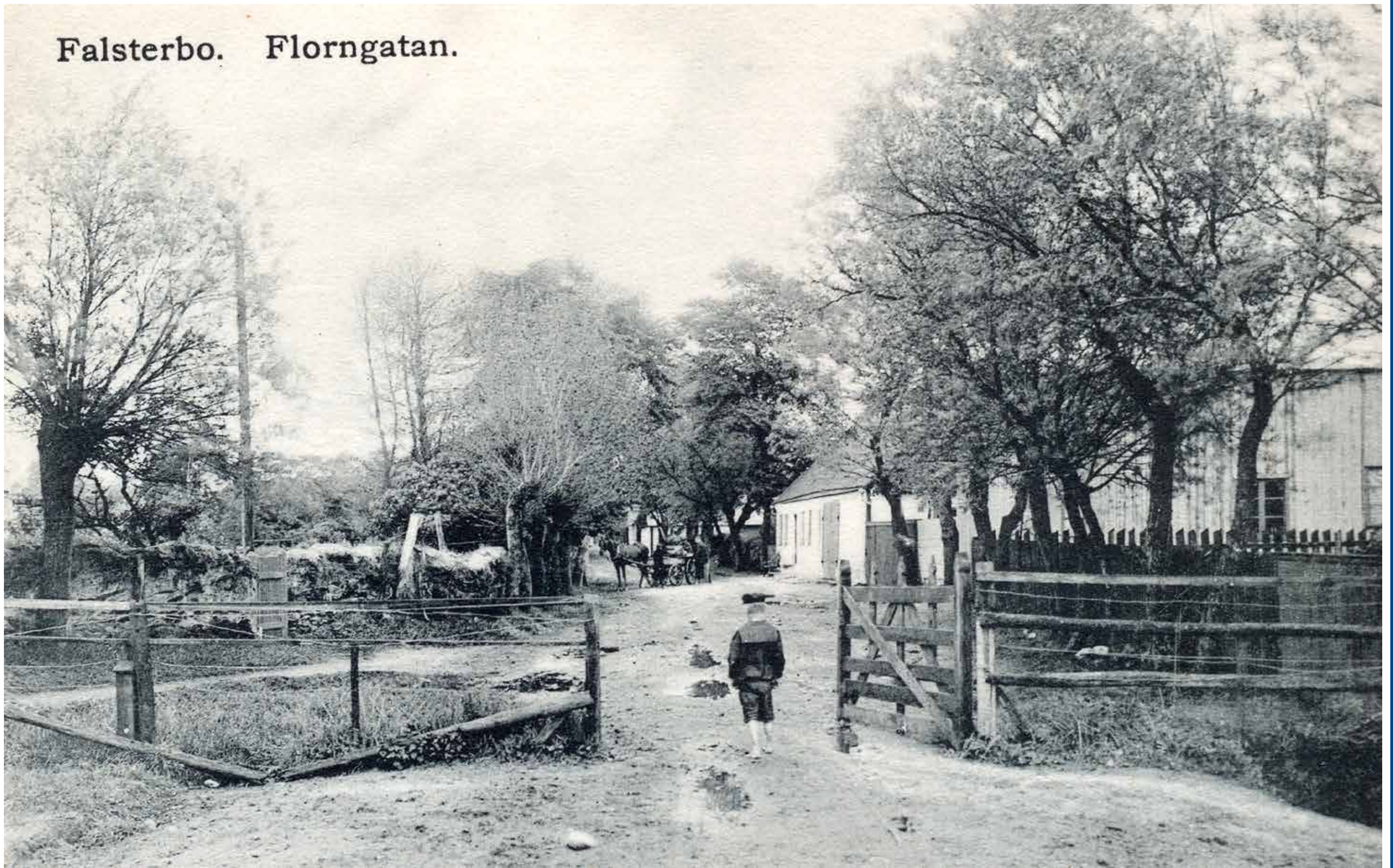

Norra stadsporten i Falsterbo igen. Här syns bara åkrar hela vägen mot Skanör.

Södra stadsporten på Sjögatan. Här bytte gatan tidigare namn till Sjövägen.
Den kunde ju inte kallas gata utanför stadsplanerat område!

Falsterbo. Florngatan.

Tryckeriet har missuppfattat texten. Det skulle stå Flomgatan! Idag Fädriften.

Ännu en grind ut mot Flommen i Falsterbo. Här syns tångvallarnas ursprungliga höjd tydligt.